2022. gada marts 19. numurs

MĒNEŠRAKSTS

SOLIDARIZĒJAMIES AR UKRAINU!

RĪDZES ZIŅAS

NUMURA TĒMA: DARBS, EKONOMIKA, NAUDA

ZĪMĒJUMS:
Marta Wojciechowski

Līdz 1. aprīlim *https://enudiena.lv/* var pieteikties Ēnu dienai 2022, kas notiks 6. aprīlī, tādēļ šajā numurā runāsim PAR DARBU UN NAUDU 2.,3.,4. lpp.

ŠAJĀ NUMURĀ: EKONOMIKA UN POLITIKA

"Rīdzes Ziņu" redakcija pauž savu solidaritāti ar Ukrainas cilvēkiem, martā vairākkārt apmeklējot Krievijas un Ukrainas vēstniecības (sk. 3. lpp.)

24. FEBRUĀRĪ,

kad Krievija iebruka Ukrainā, Martai - šī numura vāka zīmējuma autorei - bija dzimšanas diena. Meitenei palika 4 gadi. Šo zīmējumu viņa uzzīmēja vēl būdama Kijevā, vakarā, pirms devās bēgļu gaitās. Marta aizbēga uz Poliju. Rīgā arī ir daudz bēgļu, kas meklē skolas un mājas. Mēs viņiem varam palīdzēt.

Foto – Irina Lobko- Wojciechowski

Redaktora sleja

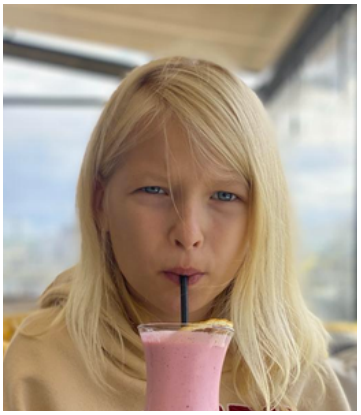

Šī numura tēma bija plānota jau sen - ekonomika, ekonomija, nauda un bizness.
Mēs jautājām "Rīdzes" skolotājiem, skolēniem un maniem vecākiem, kas ir ekonomika un ekonomija un kā var nopelnīt naudu. Iztaujājām arī Rolandu Gritānu par viņa biznesa darbību un to, kā viņš kļuva par biznesmeni, kādi bija viņa bērnības sapņi. Viņš atbildēja, ka bērnībā vajag sekot saviem sapņiem un, lai biznesā veiktos, jābūt laipnam pret citiem, jāuzkrāj zināšanas un jābūt uzņēmīgam un darbīgam. Ļoti jāgrib iztaisīt tieši to, ko cilvēkiem vajag. Ja tev bērnībā ir sapnis, tad labāk sekot tam. Ja gribi to īstenot, nekad nepadodies. Lai sāktu biznesu, vajag būt arī godīgam un nepadoties , un tad cilvēki gribēs pie tevis strādāt. Gudrība tev palīdzēs biznesā, bet ar to nepietiks! Jābūt arī veiksmei, attapīgumam, pašdisciplīnai, lielām organizatora spējām un kādam unikālam personības elementam utt.
Lai varētu nopelnīt, jāprot rīkoties ar naudu. Tādēļ intervējām arī Swedbank darbinieci Danu Zālīti par taupīšanu un krāšanu.
Bet visu to var apgūt arī spēlējoties. Tādēļ mūsu avīzes žurnālists Ritvars Jaksons uzprogrammēja spēli, kurā var patrenēties, radot savu mini biznesu.
Tomēr bagātība nav saistīta tikai ar naudu, arī mīlestība un miers ir bagātība. Es novēlētu mieru, pacietību un mīlestību Ukrainas cilvēkiem . Es negribu rakstīt vārdu putins ar lielo, jo viņš nav to pelnijis . Romija Bārzdiņa mums sacerēja dzeļoli par putinu:

"ne viņam Gucci,
ne viņam nike,
putinam ziles
aug uz krajn'.

Kā jūs zināt, 24. februāri sākās karš Ukrainā, jo Krievija grib dabūt Ukrainas zemi, un putins negrib pieļaut, ka Ukraina iestājas NATO, kaut arī NATO jau pateica, ka pagaidām Ukraina vēl netiks uzņemta. Ukrainai ir labs prezidents Volodymyr Zelenskyy. Viņš devās karot, sākās karš.

Luīze GRITĀNE

24. MARTĀ - 9.a ŽETONU VAKARS. APSVEICAM !!!

NAUDA - MAKSĀŠANAS VEIDS

Lai veidotu savu biznesu, kļūtu par bagātnieku un vienkārši uzturētu savu ģimeni, jāprot rīkoties ar naudu. Mūsdienās cilvēki reti glabā visu naudu mājās. Tā stāv bankās – īpašās iestādēs, kas zina, prot un palīdz cilvēkiem naudu lietot pareizāk. Šajās iestādēs strādā cilvēki ar īpašām zināšanām ekonomikā un finansēs, par ko viņi vēlas izglītot arī bērnus. Tādēļ Swedbank Finanšu laboratorija pēc pavasara brīvdienām aicina skolēnus uz izglītojošu spēli.
Par šo spēli, bet arī par naudu, tēriņiem, vērtīgiem un nevērtīgiem pirkumiem, iespējām nopelnīt un taupīt ikdienas dzīvē vispār "Rīdzes Ziņām" pastāstīja Swedbank Finanšu institūta jaunākā projektu vadītāja **Dana Zālīte.**

Rīdzes Ziņas: - Kāda ir lielākā papīra naudas zīme?
Dana Zālīte: - 500 eiro.
- Vai Jūs esat kādreiz redzējusi 500 eiro banknote, paņēmusi rokās?
- Nē, es neesmu.
- **Kura ir Jūsu mīļākā eiro zīme?**
- 20 eiro, man patīk zilā krāsa.
- Kas vispār ir nauda?
- Tas ir veids, kā mēs varam par kaut ko norēķināties veikalā. Tas ir maksāšanas veids. Agrāk naudas nebija, cilvēki vienkārši mainīja lietu pret lietu. Tagad ir izdomāts, ka ir nauda, par ko var lietas pirkt.
- **Kam dod naudu, kad to uztaisa?**
- Ir tāda Centrālā banka, kurā glabājas nauda, kas pēc tam tiek sadalīta tālāk. Bet nav tā, ka naudu izprintē, un cilvēks paņem naudu no tās vietas, kur nauda iiek saražota.
- **Bet ja Tu dabū naudas printēšanas mašīnu, un tā uztaisa tev naudu, vai Tu vari kļūt bagāts?**
- Ar naudas printēšanas mašīnu neko nevar darīt. Bet ir cilvēki, kas mēģina kaut ko līdzīgu darīt un taisa viltotu naudu. Ja to nepārbauda, šis cilvēks ir piekrāpis citu cilvēku, un tas nav labi. Tādēļ veikalos pārbauda naudu, vai tā nav viltota.
- Kā var nomainīt valūtu?
- Ir speciālas noteiktas vietas. Ja mums ir eiro, un gribam braukt uz ārzemēm, kur ir cita nauda, mēs dodamies uz šīm vietām, lai mums šo naudiņu samaina.
- **Kurā vietā cilvēki, kas maina naudu, glabā šo naudu?**
- Ir speciāli veikaliņi, kioskiņi, stendiņi, kur var mainīt naudu. Cilvēki šajās vietās arī glabā šīs dažādās valūtas, lai, ja atnāk cilvēks mainīt, būtu, ko iedot. Un šīs rezerves laiku pa laikam papildina.
- **Vai Jums darbs izpaužas tā, ka ir konkrēts darba laiks, vai ir brīvs grafiks?**
Banka ir iestāde, kur cilvēki dara daudz dažādu darbu. Ir cilvēki, kas apkalpo klientus, kuri nāk uz banku, jo grib saņemt karti vai kaut nokārtot kādas citas lietas. Tad, protams, ir skaidrs darbs laiks. Ir citi amati – zvanu centrā, kur darbs notiek maiņās, lai banka varētu

BIZNESA SAPŅI: PLUSI UN MĪNUSI

Luīze GRITĀNE

"Es atceros, ka pavisam agrā bērnībā, sapņoju par zvaigznēm un gribēju būt lidotājs, bet vēlākos gados, kad dažādos pulciņos nodarbojos ar radioamatierismu, un manā dzīvē ienāca datori, man likās, ka es būŠu inženieris vai programmētājs. Mana pirmā augstskola, kur mācījos, bija RTU (Rīgas Tehniskā Univesitāte). Tur apguvu datorzinības," stāsta veiksmīgs uzņēmējs, mans tētis Rolands Gritāns.

- Vai tu sasniedzi šo sapni?

- Lidotājs es neesmu, bet kā atblāzma no šī bērnības sapņa man ir daži hobiji, kas saistās ar lidošanu. Uzbūvēts radiovadāms lidmodelis, dažreiz lidoju ar datora simulatora palīdzību! Ļoti interesēja pirmie droni - domāju, ka zināmā mērā esmu realizējis tos sapņus, kas bija jaunībā, jo visu laiku manu profesionālo darbību ir pavadījušas inženierzinātnes un datorlietas.

- **Kā var uztaisīt biznesu?**

- Bizness jeb uzņēmējdarbība sakņojas vārdos "būt uzņēmīgam, darbīgam kāda konkrēta mērķa sasniegšanai". Vajag ļoti, ļoti gribēt kaut ko izveidot, atrisināt, radīt tā, lai tas būtu vajadzīgs citiem cilvēkiem. Var teikt, ka bizness ir pieaugušo cilvēku spēle ar saviem noteikumiem, kur viņi sacenšas ar savu izdomu, zināšanām, pieredzi un darbu. Jo labāks spēlētājs, jo lielāku biznesu var izveidot. Mazs bizness ir arī Miķeldienas tirdziņš, kur labākais saņem visvairāk konfekšu. Tātad sākumam nevajag daudz – tikai labu ideju un vēlēšanos to realizēt. Tajā pašā brīdī, kad kāds ir gatavs pret tava darba vai organizācijas rezultātu kaut ko dot pretim, ir izveidots potenciāls bizness. Ļoti daudzas lietas ir jāiemācās un jāveic liels darbs, lai biznesu padarīt lielāku, lai tajā sāktu strādāt citi cilvēki, lai tavu produktu vai pakalpojumu gribētu izmantot arvien vairāk un vairāk, lai tas būtu noderīgs un neradītu kaitējumu! Tomēr pats galvenais – uzkrāt pietiekami daudz zināšanu skolojoties un attīstot sevī vēlmi darboties un būt aktīvam.

Foto no personīgā arhīva

- Kā var nopelnīt naudu?

Nauda ir vērtību apmaiņas līdzeklis. Naudas ir atalgojums par padarīto darbu, pieliktajām pūlēm. Nauda ir kā vērtību mērs tev piederošām lietām, vai samaksas veids, lai kādu lietu iegūtu. Naudu var nopelnīt darot kādu darbu! Skolotājs naudu pelna mācot bērnus, uzņēmuma vadītājs, saņemot atalgojumu par uznēmuma vadību. Biznesa īpašniekam savukārt paliek pāri starpība starp visiem izdevumiem un to, cik saņēmis par uzņēmuma radītā pārdošanu. Naudu var arī nopelnīt to ieguldot, nevis iztērējot, kādās nemaz ne tik vajadzīgās mantās. Ir itin vienkārši kļūt par daļu no biznesa īpašnieka nopērkot kāda uzņēmuma daļas. Nopērkot spēli pa 25 Eur, tu papildini spēļu biznesa īpašnieka peļņu, bet nopērkot pa 25 Eur spēļu biznesa akcijas, tu pelnīsi no tā, ka citi pirks šīs spēles. Visdrošākais veids kā pelnīt naudu ir iegūt labu izglītību, attīstīt savas radošuma prasmes, nebaidīties riskēt ar sava biznesa veidošanu.

- **Vai gudrība tev palīdz uztaisīt biznesu?**

Šķietami vienkāršā atbilde ir "jā", bet gudrība vai zināšanas drizāk ir viena no biznesā veiksmīga cilvēka iespējamām īpašībām. Tā visdrīzāk palīdzēs, bet noteikti vēl ir jāpiemīt veiksmei, attapīgumam, pašdisciplīnai, kādam unikālam personības elementam, lielām organizatora spējām utt. Daudzas no šīm īpašībām nav iespējams attīstīt tikai kārtīgi izpildot skolā uzdoto, papildus ir jāatrod sevī vēlme darboties dažādos interešu pulciņos, ārpusklases aktivitātēs, jāmācās veidot attiecības ar draugiem un ģimenes locekļiem. Jāpiedzīvo pēc iespējas vairāk dažādu notikumu un galvenais- to darīt ar ļoti lielu aizrautību un interesi J Tāda daudzpusīga "gudrība" palīdzēs veiksmīgi veidot biznesu!

RZ DEFINĪCIJAS;
Bitcoin ir virtuala valūta, kam nav fiziskas formas. Noreiķināšanās ar bitcoin notiek internetā. Jauni bitcoin tiek saražoti, kad sarežģītas datorprogrammas atrisina matemātisku problēmu, kam tiek tērēta elektrība.

Karam – nē! Ritvara JAKSONA fotoreportāža

Turpinājums no 2. lpp.
nodrošināt pieejamību 24/7. Bet atbildot uz jautājumu, vai ir brīvs grafiks – es teiktu, ka nevienā darbā pie mums tā nav. Jā, tu vari pats plānot savu darba laiku, organizēt lietas un galvenais, lai darbs ir padarīts, taču tāpat notiek sadarbība ar citiem kolēģiem un viņu grafiks ir jāņem vērā.

- **Vai var atlaist no darba, ja tu saki: "Es negribu šito darīt!"**

- Atkarībā no tā, par kādu lietu tu to saki. Ja tā ir ļoti svarīga lieta, piemēram, ja cilvēks katru dienu bankā atbild uz telefona zvaniem un piepeši pasaka, ka šodien to nedarīs. Tas, protams, ir slikti. Nezinu, vai viņu uzreiz atlaidīs, varbūt vispirms ar viņu parunāsies, lai noskaidrotu, kāpēc tā, bet situācijas var būt dažādas, un domāju, ka uzreiz tā neatlaidīs.

- Vai bērns var veidot biznesu, apmēram 10 gadus vecs bērns?

- Viens pats noteikti nē. Tur kādam pieaugušajam būtu jābūt šajā biznesā.

- Var naudu nopelnīt bērns, kas filmē video Youtube kanālam? Mēs ar draugu taisām filmas un gribam zināt? Kā Jums liekas, no cik gadiem Latvijā bērns var pelnīt naudu?

- No 12, tu vari strādāt par viesmīli.

- **Var strādāt par suņu staidzinātāju. 10 eiro par vienu pastaigu. 10 pastaigas – 100 eiro. Var no 12 līdz 14 gadiem.**

- Patiesībā var strādāt no 13 gadiem, tāpēc par to Youtube nezinu, vai viss ir līdz galam kārtībā, ja grib pelnīt no 9 – 10 gadiem.

- **Nodokļi būtu jāmaksā?**

- Jā, protams.

- **Un kas ir nodokļi?**

- Nodoklis ir daļa no naudiņas, ko mēs saņemam, ko mēs samaksājam valstij, un valsts tālāk skatās, ko ar šiem līdzekļiem darīs.

- **Tas ir tāpat kā loterijā, ja tu uzvari miljonu, tad tev pusi vajag atdot valstij.**

- Pusi gan jau, ka nē, bet nodoklis būs jāmaksā, jo tas ir ienākums.

- **Bet, ja tu dabū vienu eiro?**

- Par vienu eiro nebūs jāmaksā, ir noteikta summa, no kuras jāmaksā. Ja laimē virs 3000 eiro, tad jāmaksā nodoklis.

- **Kāpēc Tev jāreģistrē nauda, ja tu aizlido uz citu valsti?**

- Tas parasti ir par ļoti lielām summām.

- **Bet kāpēc vispār jāpārbauda?**

- Nu, ja mēs brauktu pāri robežai ar koferīti pilnu ar naudu, tas varētu likties aizdomīgi. Tāpēc cilvēkam var uzdot jautājums, kāpēc viņš naudu pārvadā, kāpēc skaidrā naudā.

SPĒLES:

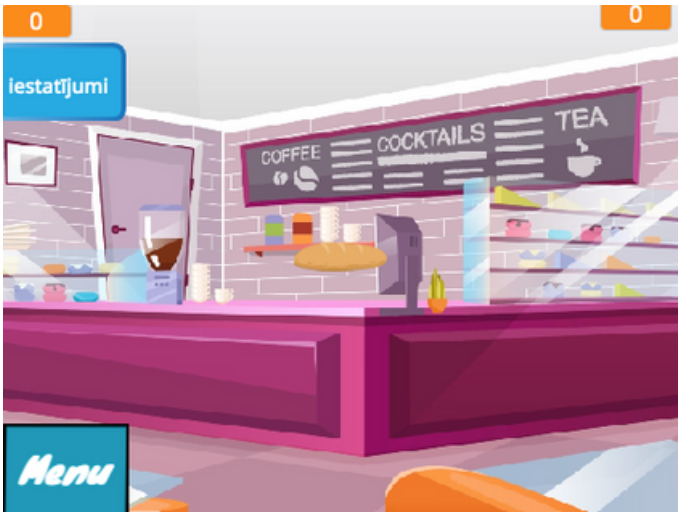

https://scratch.mit.edu/projects/649324329/Autors: Ritvars JAKSONS

SKOLĒNU UN SKOLOTĀJU ATBILDES PAR NAUDU

Sagatavoja Rūta KNIPŠE, Daniela LIGERE, Maija PUMPURA,

- Vai Jūs zināt, kas ir naudas ekonomija?

1) Jā, zinu gan. Manuprāt, naudas ekonomija ir tas, ka taupīgi dzīvo un netērē visādos gardumos un skaistās lietās, bet dzīvo un plāno savus izdevumus.

2) Tas ir tad, kad tu nopelni kādu naudiņu un prātīgi izdomā, kā tu viņu iztērēsi.

3) Tas nozīmē taupīt naudu un netērēt visam, kas ienāk prātā.

4) Tā ir prasme vadīt un virzīt procesus, tautsaimniecību, veidot ražošanu, un tai pašā laikā ekonomika man saistās ar ekonomiju, ka tum ājās proti saimnieciski dzīvot un arī kaut ko uzkrāt. Ekonomika saistās ar to, k air daudz uzņēmumu, ka notiek preču ražošana un naudas apgrozība.

- Vai jūs esat kaut kā nopelnījuši?

1) Es, piemēram, izkrāmēju trauķeni, un tētis man iedeva 10 centus.

2) Es vienreiz veikalā palīdzēju pārdevējai. un viņa man iedeva naudiņu.

3) Es vienreiz ienesu pieniņu un dabūju naudu.

4) Es strādāju.

5) Laukos pati salasīju tēju, saliku maisiņos un pārdevu.

RZ DEFINĪCIJAS:
Ekonomika ir, kad piemēram zemnieks pārdod bekonu veikalam par 1 EUR, un tad veikals to pārdod pa 2 EUR, un veikals iegūst 1 EUR un zemnieks dabū 1 EUR. Ekonomē naudu un taupa to naudu.
Martins GAVARS

PIESEKO MŪSU INSTAGRAM PROFILAM @pasparvalde_ridze !!! Atbalstīsim mūsu skolas dzīvē iesaistītākos un aktīvākos skolēnus!